

dr. Gyulai Dániel¹

AZ INTIMITÁS TILTOTT HATÁRAI, AVAGY A SZEMÉREMSÉRTÉS ELHATÁROLÁSA A SZEXUÁLIS CSELEKMÉNYEK FOGALMÁTÓL ÉS A BECSÜLETSÉRTÉS TÉNYÁLLÁSÁTÓL

Az új Btk. módosításai

A 2012. évi C. törvény hatálybalépése jelentős újításokat hozott a nemi bűncselekmények területén. A strukturális átrendeződés már a fejezetcím módosításából is szembetűnő, tekintve, hogy az addigi: *A nemi erkölcs elleni bűncselekmények* cím az új Btk-ban már *A nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények* megnevezést viseli. A strukturális újítás jelentősége azonban nem ebben keresendő. A fejezet lényege ugyanis a közösülés-fajtalanság duális fogalom-párját felváltó szexuális cselekményben és szeméremsértésben ragadható meg, mely jelentős módosítást eszközöl, az eddigi tetteges becsületsértés és szemérem elleni erőszak elhatárolásában. Az új Btk. hatálybalépéséig elhatárolási alapot az 1978. évi IV. törvény 210/A. § (2) bekezdésben determinált fajtalanság definíciója jelentette.² A 2012. évi C. törvényben azonban egyrészt a fajtalanság fogalmát a szexuális cselekmény meghatározása váltotta fel – magába foglalva a közösülést, és átalakítva a fajtalanságra addig alkalmazott definíciót –, másrészt pedig az addigi kétlépcsős rendszert egy háromlépcsős tetteges becsületsértést, szeméremsértést, súlyos szeméremsértő cselekményt magába foglaló struktúra váltotta fel.

Az új triász alapjai

A három lépcsős fogalmi rendszer legszigorúbban szankcionált fokozata a 2012. évi C. törvény 196-200. §-ának alapfogalmaként alkalmazott szexuális cselekmény, melyet 459. § (1) bekezdésének 27. pontjában értelmez is. Eszerint *szexuális cselekmény: a közösülés és minden súlyosan szeméremsértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmas, vagy arra irányul.* A fogalom közösülés melletti cselekménye

1 PPKE JÁK Doktori Iskola, Büntető Anyagi, Eljárási és Végrehajtási Jogi Tanszék

2 *Fajtalanság: a közösülés kivételével minden súlyosan szeméremsértő cselekmény, amely a nemi vágy felkeltésére vagy kielégítésére szolgál.*

a súlyosan szeméremértő magatartás, mely objektív mércét képezve³ csak akkor állapítható meg, ha a hozzá társított szubjektív nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmasság, vagy arra irányultság is megvalósul.⁴ Az új rendszer legyenhébber büntetett fokozatát továbbra is a tetteges becsületsértés jelenti, melynek megállapítása a testre mért, becsület csorbítására alkalmas fizikai ráhatás esetén lehetséges. A két fokozatot, a súlyosan szeméremértő és becsületsértő cselekmények közé beékelődő szeméremértő cselekmény köti össze, alkalmazhatatlanná téve ezzel a régi bírósági gyakorlat minősítéseit.⁵

-
- 3 Megjegyzem, hogy a jobb átláthatóság, és a gyakorlat könnyebb kialakítása érdekében, a becsületsértő szeméremértő, és súlyosan szeméremértő cselekményeket az ügyek egyediségére, és mögöttes szándék vizsgálatára tekintet nélkül, a szubjektumuk ellenére jelen tanulmányban objektív kategóriaként kezelem.
 - 4 Nagy Alexandra kritikájára reagálva kifejtem, hogy nem értek egyet a szexuális cselekmény teljes objektivizálásának szükségességével. (Nagy Alexandra: Az erőszakos nemi bűncselekmények elméleti és gyakorlati aspektusai. In: Jogalkotás és jogalkalmazás a XXI. század Európájában II. (szerk.: Bodó László). Nyomdaipari Kft. Budapest – Debrecen, 2016. 75.) Igaz ugyan, hogy a joggyakorlat több tényállás vonatkozásában is objektív határvonal megállapítására törekszik, azonban ennél a bűncselekménynél a szubjektív nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmasság helyes elhatárolási pontja lehet a tisztán objektív 205. § (3) bekezdés szerinti szeméremértés és egyéb szexuális cselekményeknek. A szubjektív oldal hiányában ugyanis a később elemzett 3.B.1/2015/16. számú Tatabányai Törvényszék előtti ügyben, a szülő gyermek fürdetésekor annak nemi szervének külső részére adott csók a szexuális erőszakot valószínűsít meg. Hasonlóan szexuális erőszak megvalósítására adna lehetőséget minden szülő szeretetbeli, hasonló cselekménye. Tény, hogy a nemi szerv szülői megcsókolása nem tekinthető elfogadottnak, és távol álljon tőlem ennek elismerése is. Azonban a cselekmény irányultsága fontos szerepet kell, hogy betöltsön, így ezek a cselekmények helyesen nem minősülnek szexuális erőszaknak, maradva ezzel a szeméremértés tényállásán belül.
 - 5 A Legfelsőbb Bíróság indokolása szerint ugyanis nem volt alkalmas a súlyosan szeméremértő jelleg megállapítására az a cselekmény, mely a sértett nemi szabadságát nem durván, vagy nem kirívóan sértette. Ennek megfelelően 3 rendbeli tetteges becsületsértés vétségében állapította meg bűnösségét a bíróság annak a terheltnek, aki egy 10 éves kislánnyal beszélgetést kezdeményezett, a lépcsőre ülve őt ölébe vette és arra kérte, hogy megnézhesse, megfoghassa nemi szervét. A sértett tiltakozása után őt arcon és szájon csókolta, majd elengedte. Egy 7 éves kislányt arra kért, hogy segítsen az újságok elhelyezésében. A gyermeket előbb felemelte, majd lehúzta nadrágja szliccét és megkérte őt, hogy kezével a nadrág alá nyúlhasson. Miután a sértett nem tiltakozott, a combját simogatta. Tettének a gyermek megjelenő apja vetett véget. Illetve egy 8 éves kislányt, akit ugyancsak az újságok ládába helyezésére kért, a gyermek lába közé nyúlva emelte fel, nemi szervének megérintése után annak pulóvere alá nyúlt, hogy mellét simogassa. Tettét a gyermek kérésére abbahagyta. A másodfokú bíróság indokolásában kifejtette, hogy a cselekmények közül kettő téli időszakban történt, a sértettek vastag ruházatban voltak. E körülmények kizárták, hogy a terhelt cselekményei a nemi vágy felkeltésére alkalmasak lettek volna. A májusban megtör-

A szeméremsértést a szexuális cselekményektől két szempontból lehet elhatárolni. A különbség egyrészt az objektív fokozatbeli „súlyos” kitétel hiányában, másrészt pedig a nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmasság, vagy arra irányultság nélkülözésében állapítható meg.⁶ A módosítással tehát Btk. 205. § (3) bekezdése, a korábbi gyakorlat szerint tetteles becsületsértés alá tartozó cselekmények egy részét tartalmi terjedelme alá vonja, szűkítve ezzel annak alkalmazhatóságát. A vizsgált kérdésnek így annak kell lennie, hogy e két tényállás mennyire fedi egymást, és azok határvonalai hol húzhatók meg.

Az új rendszer gyakorlata

Az új Btk. hatályba lépése óta, szerencsére viszonylag kevés tényállás valósult meg, melyek gyakorlatából következtetéseket lehetne levonni az elhatárolásra, azonban a dogmatikai alapok tisztázását követően, érdemes néhány ítéletet kiemelni.

1. A Tatabányai Törvényszék 3.B.1/2015/16. számú Ítéletében szeméremsértő magatartásként minősítette azokat a cselekményeket, mikor a vádlott a sértett melleit, fenekét ruhán keresztül markolászta. A cselekményeket a vádlott minden alkalommal a sértett felszólítására abbahagyta. Hasonlóan szeméremsértő cselekményként értékelte a bíróság a terhelt sértett mögé lépését és ágyékával ruhán keresztül fenekéhez dörgölözését. Ezeket a cselekményeket azonban a vádlott a 14. életévét be nem töltött neveltánya sérelmére követte el, ezért a 205. § (3) bekezdése szerinti szeméremsértés szubszidiárius jellegére tekintettel a súlyosabb büntetendő kiskorú veszélyeztetése tényállásaként minősítette. A terhelt szexuális erőszak második alapesete szerinti felelősségét állapított meg azonban a bíróság, mikor a sértett ágyához lépve, annak alvó állapotát kihasználva pizsamája alá nyúlva, egyik kezével a sértett mellének simogatásába, másik kezével pedig önkielégítésbe kezdett. Indokolásában kifejtette, hogy az alvó és ébren lévő személy előtti maszturbálás a bírói gyakorlat szerint nélkülözi a szeméremsértés súlyosabb fokozatának megvalósítását, azonban a sértett

tént események során a vádlott csupán megcsókolta a sértettet, az állandó bírói gyakorlat szerint pedig az ilyen cselekmény nem szeméremsértő, hanem a becsület csorbítására alkalmas cselekmény. (BH+ 2001.8.364.) Ugyancsak tetteles becsületsértést állapított meg a bíróság, mikor a terhelt, az országút szélén megállásra kényszerítette a sértettet, hogy randit és csókot kérjen tőle. A sértett a felhívást elutasítva közölte, hogy vőlegénye van, azonban ez a terhelt igényének nem felelt meg. Ekkor a vádlott a sértett megcsókolása érdekében átkarolta annak nyakát. A magatartás ellen a sértett védekezni igyekezett és az ellenállás kifejtését követően megfogta a sértett mellét. (BH 1984.2.46.)

6 Pécsi Törvényszék B.299/2015/17. számú Ítélete. Nem értek egyet azonban a Törvényszék azon megállapításával, hogy a szexuális cselekmények jellemzően bántalmazó jellegűek lennének, tekintve, hogy sem a vérfertőzés, sem a szexuális visszaélés, sem pedig a tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel folytatott beleegyezéssel szexuális cselekmény megállapíthatóságának nem feltétele az.

akaratnyilvánításra képtelen állapotának kihasználásával, annak melletti fogdosása közben végzett maszturbáció már megalapozza a súlyosan szeméremértő cselekmény megállapítását, és így a szexuális erőszak minősítését is. A Győri Ítéltábla mint másodfokú bíróság minősítés szempontjából helybenhagyta a Tatabányai Törvényszék 2015. április 15. napján kelt 3.B.1/2015/16. számú ítéletét.⁷

2. A Pécsi Törvényszék B.299/2015/17. számú határozata által megállapított tényállás értelmében a vádlott, a vele együtt élő, harmadik életévét még be nem töltött általa nevelt, élettársa gyermekét fürdette, mikor egy alkalommal a szeretet kifejezése érdekében a nemi szerve külső felére egy pusztát adott. Az esetet követően a vádlott egy hasonló fürdetéshez előkészítette a kislányt, mikor a szeretet kifejezése érdekében a fenekére adott pusztát. A bíróság megállapítása szerint a cselekmény elkövetésének szexuális irányultsága nem volt, és a gyermek sem érezte annak szexuális tartamát.⁸

3. Fővárosi Ítéltábla mint harmadfokú bíróság 3.Bhar.105/2016/6. számú ügyében megváltoztatta a Budapest Környéki Törvényszék másodfokon hozott 5.Bf.976/2014/15. számú ítéletét. Indokolásában kimondta, hogy nem tetteles becsületsértést, hanem a 205. § (3) bekezdése szerinti szeméremértést valósította meg a vádlott a sértett mellének és fenekének többszöri megérintése és a csók követelése útján, ugyanis ezek olyan magatartások voltak, melyek súlyosan korlátozták a sértett szexuális önrendelkezési jogát, sértve ezzel emberi méltóságát.

4. A Kúria BH 2018.9.240. számon közétett döntésének indokolásában hatályban fenntartotta a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 2.B.1578/2015/34. számú ítéletét és a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság 32.Bf.13.423/2016/6. számú végzését, megerősítve ezzel, hogy szexuális kényszerítést valósít meg a buszvezető a következő tényállással. A terhelt az egyedüli utashoz közeledni szándékozva megismogatta a sértett haját, majd felajánlotta neki, hogy egy csókért visszaviszi a korábbi megállóba. Mikor a sértett ezt elutasította, a terhelt egyik kezével megfogta a hölgy derekát, másik kezével a tarkóját, és csók céljából magához húzta. Mikor a próbálkozása nem vezetett eredményre, elengedte a sértett derekát, és melltartón keresztül megismogatta az egyik mellét. A terhelt cselekménye a sértett tiltakozását váltotta ki, mellkasánál fogva eltolta a férfit. A terhelt azonban nem állt le, és a hátráló sértettet követve egyik kezével belenyúlt a sértett nadrágjába abból a célból, hogy nemi szervét megismogassa, mely a sértett ellenállása folytán nem sikerült. A sértett folyamatosan kérve a cselekmény befejezését, eltolta magát a buszvezetőtől, aki végül előresétált, és kinyitotta az ajtót, amin keresztül a sértett végül leszállt.

7 Győri Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Bf.43/2015/11. számú Ítélete

8 Pécsi Törvényszék B.299/2015/17. számú határozata, melyet a Pécsi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Bf.III.60/2016/4. számú ügyben helybenhagyott.

Következtetések a szeméremsértő és súlyosan szeméremsértő cselekmények elhatárolásáról

A nemi bűncselekmények tényállásainak, és annak alapjait biztosító definíciók megváltozásának következtében a jelenleg hatályos Btk. szerinti joggyakorlatra nem lehet alkalmazni a korábbi Btk-n alapuló Eseti Döntéseket és Bírósági Határozatokat. Szerencsére a 205. § (3) bekezdése szerint minősülő szeméremsértések megvalósítása nem tekinthető gyakorinak, azonban a következetes ítélkezés érdekében a súlyosan szeméremsértő, szeméremsértő és tetteges becsületsértő cselekmények elhatárolása elengedhetetlen.

Az ítélkezési gyakorlat alapján, álláspontom szerint, szeméremsértést valósít meg az az elkövető, aki a sértett nemi szervét, fenekét, belső combjának nemi szerv melletti részét, női sértett esetén mellét ruhán keresztül szándékosan megérinti. Az érintés minden testi kontaktust felölel – a kézzel történőtől, a nemi szervvel megvalósuló kapcsolatig⁹ –, a ruhán pedig mindennemű ruhadarabot érteni kell. A női mell beleegyezés nélküli megérintése a korábbi ítélkezési gyakorlat alapján tetteges becsületsértést valósította meg,¹⁰ azonban az akkori fajtalanság fogalma szűkebb kört szankcionált, mint a jelenlegi szexuális cselekmény. Ennek ellenére álláspontom megegyezik Szomora Zsolt joggyakorlatból levont következtetésével, mely szerint a mell beleegyezés nélküli, közvetlen megfogása a súlyosan szeméremsértő minősítést még nem valósítja meg, ezért nem minősülhet szexuális cselekménynek.¹¹ Ezek a cselekmények azonban beleolvadnak a szexuális cselekmény fogalmába, és a súlyosabb nemi bűncselekmények lesznek megállapíthatók, ha a két cselekményt azonos alkalommal követik el, feltéve, hogy a szexuális cselekmény legalább kísérleti szakba jut.¹² Nem szeméremsértést, hanem szexuális cselekményt valósít már meg annak a magatartása, aki más nemi szervét közvetlen kontaktussal érinti. Álláspontom szerint ennek fordított kapcsolata is a súlyosan szeméremsértő fokozatot meríti ki, ugyanis a más személy testének közvetlen nemi szervvel történő érintése már indokolja a szexuális cselekmény minősítését.¹³

9 Ahogy láthattuk a Tatabányai Törvényszék 3.B.1/2015/16. számú Ítéletében, illetve az ezt helybenhagyó Győri Ítéltábla Bf.43/2015/11. számú Ítéletében, a bírói gyakorlat nem állapítja meg a szexuális cselekményt a nemi szerv fenékhez simítása, és így kontaktus létesítése esetén, ha az érintett személyeken ruha található.

10 BH+ 2001.8.364.

11 Szomora Zsolt: Megjegyzések az új Büntető Törvénykönyv nemi bűncselekményekéről szóló XIX. fejezetéhez. . In: Új törvénykönyv. Hagyomány és megújulás a büntetőjogban. (szerk.: Hack Péter) ELTE Bibó István Szakkollégium. 2013. 109.

12 (szerk.) Kónya István: Magyar Büntetőjog. Kommentár a gyakorlat számára I-III. 205. § (utolsó frissítés: 2016.12.31.)

13 Ezen megfogalmazás alatt a mellett nem kell érteni, ugyanis amennyiben valaki más nemi szervnek nem minősülő testrészét mellével érinti, az a Btk. 205. § (3) bekezdése szerint

A joggyakorlat kiforratlanságát mutatja azonban a döntésekben rejlő helytelen minősítések alkalmazása. A 4. pontban kifejtett tényállás esetén ugyanis álláspontom szerint, helytelen következtetést vontak le a bíróságok, ugyanis a szexuális kényszerítés egy materiális bűncselekmény,¹⁴ melynek eredménye a sértett akarata ellenére történő szexuális cselekmény, vagy annak eltűrése. Tekintettel tehát arra, hogy a szexuális cselekményhez súlyosan szeméremsértő cselekményt kellett volna megvalósítani, mely véleményem szerint, jelen esetben a sértett nemi szervének megérintése lett volna, a deliktum mindössze kísérleti szakban maradt, ezért jelen tényállás helyes minősítése a szexuális kényszerítés kísérlete. A Fővárosi Ítéltábla Bhar.105/2016/1. számú határozatának megfelelően, nem értek ugyanis egyet a Kúria azon következtetésével, hogy a mell ruhán keresztüli megérintése súlyosan szeméremsértő lenne.¹⁵ A téves következtetés alapja szexuális cselekmény definíciójának pontatlan értelmezése. Nem minősül ugyanis minden nemi vágy felkeltésére irányuló, vagy arra alkalmas cselekmény súlyosan szeméremsértőnek, sőt még az is lehet, hogy szeméremsértőnek sem. A két feltétel együttes megjelenése nem állandó. Nem lesz ugyanis súlyosan szeméremsértő egy hölgy combjának végigsimítása, vagy a nyak végigcsókolása, azonban ezek a cselekmények egyértelműen a nemi vágy felkeltésére irányulnak. Fordítva nézve pedig, a 2. pontban kifejtett tényállás esetén, a súlyosan szeméremsértő cselekmény megvalósul ugyan, azonban a nemi vágy felkeltésére irányultság hiányában, a szubjektív elem hiányzik a szexuális cselekmény definíciójából, ezért szexuális erőszakról szintén nem beszélhetünk. Következésképpen, ha a 4. pontban a terhelt megérintette volna a sértett nemi szervét – melyre szándéka kiterjedt –, akkor cselekménye tényleg súlyosan szeméremsértő lett volna, azonban az addigi cselekményei során mindössze szeméremsértő cselekményig jutott, ezért a befejezett szexuális kényszerítés nem valósulhatott meg.

Egyet tudok érteni azonban az 1. pontban kifejtett tényállás bírói értékelésével, ugyanis a Tatabányai Törvényszék B.1/2015/16. számú határozatában kifejtette, hogy az alvó és ébren lévő személy mellett maszturbálás „közönséges” szeméremsértésnek minősül, a sértett melleinek markolászása közben történő maszturbálás azonban már súlyosan szeméremsértő cselekmény.¹⁶ Megjegyzem, véleményem szerint, jelen esetben a két szeméremsértő cselekmény együttes megvalósítása alapozza meg a súlyosan szeméremsértő minősítést. Ennek megfelelően, a mell markolászása egyértelműen szeméremsértés magas fokát valósítja meg, és a büntetés kiszabása során, súlyosító

minősülő szeméremsértést követi el.

14 Belovics Ervin – Molnár Gábor Miklós – Sinku Pál: Büntetőjog II. Különös Rész. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 2014. 196.

15 Megjegyzem, az 1. pontban kifejtett esetben is, a Tatabányai Törvényszék 3.B.1/2015/16. számú Ítéletében is mindössze szeméremsértő cselekménynek minősítette a mell ruhán keresztül történő megérintését.

16 Tatabányai Törvényszék B.1/2015/16. számú határozata

körülményként kell értékelni, azonban jelen esetben a súlyosan szeméremsértő cselekményt a maszturbálás nélkül nem valósította volna meg.

A szexuális cselekmények vonatkozásában tehát következtetésként megállapítható, hogy a szubjektív *nemi vágy felkeltésére, fenntartására vagy kielégítésére alkalmasság, vagy arra irányultság* nem objektivizálható, annak fennállása nélkül szexuális cselekmény nem jön létre, és annak megléte magától nem valósítja meg a szexuális cselekményt. A súlyosan szeméremsértő cselekmény viszont már egy jobban objektivizálható fogalom. Nem lehet elfelejteni azonban, hogy minden eset egyedi, így a határvonalak az egyes esetek vonatkozásában eltolódhatnak. Álláspontom szerint, az viszont minden esetre vonatkozóan megállapítható, hogy a nemi szerv, vagy a női mell ruhán keresztül történő megérintése csupán szeméremsértést valósít meg, a nemi szervek közvetlen megérintése azonban már súlyosan szeméremsértő cselekménynek minősül. A női mell közvetlen érintése, és az értelemszerűen közösülésnek nem minősülő, a nemi szervek ruhán keresztüli, kielégítésre irányuló izgatása már az egyedi elbírálású, homályos mezsgyét képezi. Ezek minősítése ugyanis abszolút a körülményektől kell, hogy függjön, így ezekre vonatkozóan általános elhatárolás nem képezhető.

Következtetések a szeméremsértés és a becsületsértés elhatárolásáról

A szeméremsértés és a becsületsértés elhatárolásának nehézségét valójában a jogi tárgy és passzív alany hasonlósága jelenti. Miután a jogi személyek és személyösszességek a nemi bűncselekmények passzív alanyai nem lehetnek, ezért mindkét tényállás jogi tárgyának magjaként az emberi méltóság, passzív alanyaként pedig csak a természetes személyek merülhetnek fel. Miután azonban a becsület egy általános jogi tárgynak tekintendő, a szeméremsértés tényállása speciális bűncselekményként valósul meg a becsületsértés deliktumához képest. Előbbi jogi tárgya ugyanis a közszemérem, mely objektív módon a társadalom nemi vonatkozású erkölcsi érzésében keresendő, a becsületsértés e vonatkozásban pedig a tényleges szexuális tartam nélküli becsületet védi.

Ennek megfelelően, a határvonalat nehéz meghúzni. A két tényállás közti különbség hasonló mint a szeméremsértő és súlyosan szeméremsértő cselekmények közt, ugyanis itt is szubjektív és objektív szempontok játszanak szerepet. Ennek oka, hogy a szeméremsértés jogi tárgya ugyanis a közszemérem, mely a társadalom nemi vonatkozású erkölcsi érzületében merül ki, ezért az objektíve ilyen cselekményt megvalósító emberi magatartások a szeméremsértés tényállását valósítják meg. A jogirodalmi határvonalat a kierőszakolt csók képezi.¹⁷ Megjegyzem azonban, hogy a különböző csókoknál, pusziknál, és érintéseknél vizsgálni kell a nemi vonatkozást. Amennyiben

17 Belovics Ervin – Molnár Gábor Miklós – Sinku Pál: Büntetőjog II. Különös Rész. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft. 2014. 223.

Gál István László: A szexuális bűncselekmények az új magyar büntetőjogban. In: Igazság, ideál és valóság. Tanulmányok Kardos Sándor 65. születésnapja tiszteletére. (szerk.: Elek

ugyanis a cselekmények ilyen tartalom nélkül valósulnak meg, akkor azok a tágabb értelemben vett emberi méltóság sérelmével járó tetteges becsületsértést alapozzák meg.¹⁸ Ha viszont a csók olyan testrészre irányul, ahol már a nemi vágyra irányuló célzatra lehet következtetni, akkor már helyes a szeméremsértés minősítése, ugyanis akkor a szűkített emberi méltóság támadásával már, a becsületsértéshez viszonyított speciális tényállás megállapítása lesz helyénvaló.¹⁹

Eljárásjogi kiegészítés

Az objektív fogalmi meghatározások mellett azonban – a rágalmazás és becsületsértéshez hasonlóan – a nemi bűncselekmények esetén a felelősségre vonás nélkülözhetetlen elemként jelenik meg a magánindítvány.²⁰ A szubjektív döntési lehetőség törvényi deklarálásának indoka a sértett védelmében rejlő jogpolitikai döntésben keresendő.²¹ A magánindítvány előterjesztésének opciójával ugyanis a jogalkotó kivételt engedélyez a legalitás elve alól, deklarálva ezzel azon álláspontját, hogy egyes

Balázs – Háger Tamás – Tóth Andrea Noémi) Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi Tanszéke. Debrecen, 2014. 148.

- 18 A Kúria 2012. év augusztus hó 28. napján meghozott végzésében deklarálta, hogy a sértett nyakon csókolása és átkarolása nem alkalmas közszeméremsértésre, ennek megfelelően a szeméremsértésnél megállapított jogtárgyat nem sértheti, így tetteges becsületsértésnek minősül az új Btk. hatálya alatt is. (BH 2013.1.5.)
- 19 A tetteges becsületsértés és szeméremsértés minősítését eredményező tényállások megállapításainak feltétele azonban az emberi méltóságot sértő mivolt. Emiatt a jogi tárgy akkor sérül, ha abba az érintett személy nem egyezett bele. Mivel a szexuális cselekményeket tartalmazó tényállások esetén a beleegyezés a szexuális kényszerítés és szexuális erőszak tényállását leszámítva irreleváns, ezért ezek a magatartások nem zárják ki a büntethetőséget. A kényszerítés vagy például a védekezésre képtelen állapotba helyezés megvalósulhat azonban az ilyen állapotba helyezett személy beleegyezésével vagy kívánatára is, ezért vannak olyan cselekmények, melyek a szexuális cselekményt ugyan megvalósítják, de a jogi tárgy sérelmét a másik személy hozzájárulása folytán nem idézik elő.
- 20 A Btk. 207. § értelmében magánindítvány előterjesztése alapján büntethető a 196. § (1) bekezdésében, a 197. § (1) bekezdés a) pontjában, és a 205. § (3) bekezdésében meghatározott bűncselekmény elkövetője.
Értékelés szándéka nélkül, elgondolkodtató felvetésnek tartom Sinku Pál kérdését. Érdekes jogpolitikai szándékot tükröz ugyanis a vis absoluta erőszakot, illetve élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetéssel megvalósított szexuális erőszak esetén a magánindítvány engedélyezése, míg a 197. § (1) bekezdés b) pontjában a szubjektív döntés lehetősége már kizárt. (Sinku Pál: A nemi erkölcs elleni bűncselekmények megújuló szabályozása. In: Új törvénykönyv. Hagyomány és megújulás a büntetőjogban. (szerk.: Hack Péter) ELTE Bibó István Szakkollégium. 2013. 102.)
- 21 Nagy Alexandra: Az erőszakos nemi bűncselekmények elméleti és gyakorlati aspektusai. In: Jogalkotás és jogalkalmazás a XXI. század Európájában II. (szerk.: Bodó László). Nyomdaipari Kft. Budapest – Debrecen, 2016. 75.

bűncselekményekben a magánszférára alapított magánérdek a közérdeket megelőzi.²² Ezt a választási lehetőséget azonban egyéb, nem magánindítványos bűncselekmények felülírhatják. Amennyiben ugyanis a 207. §-ban meghatározott bűncselekmények mellett, olyan nem magánindítványos bűncselekményt is elkövetnek, ami a magánindítványos bűncselekménnyel szoros térbeli és időbeli összefüggésben áll, akkor a másik cselekmény kizárja a döntési lehetőséget és a büntetőeljárás megindítása ex officio szükséges.²³

Összegzés

Összegezve tehát, a 2012. évi C. törvény alaposan átalakította a nemi bűncselekmények addigi szabályozását, ugyanis a 205. § (3) bekezdésének beiktatásával egy új, háromfokozatú rendszer jött létre. A változás elsősorban a tettleges becsületsértés alkalmazhatóságát érintette, ugyanis a szeméremsértés tényállása nagyrészt annak korábbi Btk. hatálya alatti minősítésekre tejed ki. Az újítás azonban nem csak a becsületsértést érintette. A szexuális cselekmény definíciója, a fajtalanság fogalmához képesti határvonalat, a célzatra tekintettel szintén kitágította, mely a szeméremsértés új bekezdése hiányában is a tettleges becsületsértés visszaszorulását eredményezte volna.

Megjegyzendő továbbá, hogy – a cikk lezárásakor – az új Btk. hatályba lépése óta öt és fél év telt el, azonban a szexuális cselekmény fogalmának alkalmazása, és így a szeméremsértő és súlyosan szeméremsértő cselekmények elhatárolása még mindig nem tisztázott. Ennek elősegítése érdekében, álláspontot foglaltam az objektív határvonal, és az általam helyesnek vélt következtetések mellett.

A szeméremsértés és becsületsértés tényállásainak elhatárolását a jogi tárgy vonatkozásában kell keresni. A becsület ugyanis egy általános jogi tárgy, melyhez képes rengeteg tényállás, így a szeméremsértés deliktumának jogi tárgya is speciális. Következésképpen, amennyiben a közszemérem sérelmére sor kerül, akkor a becsületsértés deliktuma helyett, a szeméremsértést kell megállapítani.

Nem szabad elfelejteni azonban azt, hogy ezeket a tényállásokat rendkívül nehéz bizonyítani. A legtöbb esetben nincsenek tanúk, vagy tárgyi bizonyítási eszközök, ezért igazságügyi orvosi, valamint pszichológus szakvéleményekre van szükség. Erre tekintettel, az elhatárolások mellett, ezeknek a bűncselekmények tipikus problémáját a bizonyítás is okozza.

A kifejtettre tekintettel tehát, úgy vélem, hogy a nemi élet szabadsága, és a nemi erkölcs elleni bűncselekmények vonatkozásában mind a jogirodalomnak, mind a joggyakorlatnak további fejlődésre van még szüksége.

22 37/2002. (IX. 4.) AB határozat

23 BH 1998.5.214., 2012. évi C. törvény 207. §